

LEVENDBARENDE HAGEDIS

Beschrijving

De Levendbarende hagedis is een vrij kleine soort: volwassen exemplaren halen doorgaans een totale lengte van 8 tot 11 cm. De tekening is zeer variabel. De grondkleur is brui, de rug is lichter van kleur dan de flanken en is vaak getekend met onregelmatige donkere of lichte vlekjes. Vanaf de achterkant van de kop loopt midden op de rug meestal een dunne zwarte streep. De lichtere rug en de donkerdere flanken worden van elkaar gescheiden door een smalle witachtige of gele lengtestreep. Deze scheidingslijn wordt vaak geflankeerd door forse, donkere vlekken. Lager op de flanken is vaak nog zo'n lichte lengtestreep aanwezig. Alle lengtestrepen lopen door tot een eind op de staart. De kin en keel zijn gewoonlijk gevlekt witachtig. Volwassen mannetjes hebben een oranje of diep okergele buik met zwarte vlekjes. Bij de vrouwtjes is de buikkleur veel lichter en varieert die van oranjeachtig geel tot flets groenig wit en is niet of nauwelijks gevlekt. Mannetjes hebben een relatief grote kop, lange poten en een lange staart. Volwassen mannetjes kan men het ganse jaar door herkennen aan de verdikte staartwortel. Vrouwtjes hebben een relatief kleine en platte kop, een lang en slank lijf (tenzij ze drachtig zijn), een relatief kortere staart en dunnere, kortere poten.

Bij de geboorte hebben de jongen een totale lengte van amper 4 à 5 cm. Ze zijn donkerbruin en vertonen vaak nauwelijks enige tekening. Naarmate de jongen groeien, worden ook de strepen en vlekken duidelijker.

Levenswijze

De mannetjes ontwaken het eerst uit hun winterslaap. De eerste mannetjes kunnen al midden februari verschijnen maar de meeste zijn pas eind maart echt bovengronds actief. Hun aantallen nemen dan zeer snel toe tot half april. Vanaf dan verschijnen ook de adulte vrouwtjes en de jonge dieren. De paartijd begint onmiddellijk nadat de vrouwtjes uit hun winterslaap zijn ontwaakt en duurt ruim een maand, tot grofweg half mei. De paring duurt tussen de 15 en de 45 minuten en wordt niet voorafgegaan door enig baltsgedrag. Er is geen partnertrouw: een mannetje zal proberen met meerdere wijfjes te paren en elk vrouwtje paart twee tot vier keer met eenzelfde of met verschillende mannetjes. De Levendbarende hagedis is eierlevendbarend. De jonge dieren bevrijden zich direct na de ei-afzet uit hun vliezige schaal. De draagtijd duurt ongeveer ten weken. Eind juli of begin augustus worden de jongen afgezet. Levendbarende hagedissen gaan in de loop van september tot half oktober in winterslaap. Ze overwinteren in een holletje tussen het wortelstel van bomen, in een graspol, tussen mossen of onder een steen of boomstronk. Juvenile exemplaren blijven meestal aanzienlijk langer actief en kunnen tot half oktober (en uitzonderlijk zelfs tot ver in november) worden gezien.

Biotoop

In ons land gaat de voorkeur uit naar vochtige heide- en veengebieden. De soort komt ook voor langs infrastructuur zoals spoorlijnen, wegbermen, dijken, bosranden, wegen en brandgangen in bossen, hagen, houtwallen en holle wegen. Hoewel het aantal waarnemingen langs infrastructuur eerder laag ligt, toch is de aanwezigheid in berm en langs wegen en spoorlijnen, op taluds van dijken en op de oevers van kanalen, vaarten en sloten van grote betekenis. Hiermee kunnen namelijk populatienetwerken in stand worden gehouden in een sterk versnipperd landschap. Het is vooral van belang dat dichtbegroeide en open plekken naast elkaar voorkomen en dat er afwisseling is tussen lage begroeiing, struiken en bomen. Hoewel de aantallen Levendbarende hagedissen in deze 'infrastructurele leefgebieden' eerder laag ligt, zijn het in veel streken wel vaak de enige gebieden waar de soort voorkomt. In akkers en dichte bossen blijkt de soort totaal afwezig.